

POSTANOWIENIE

Dnia 20 września 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Bohdan Bieniek

w sprawie z odwołania K. G.

przeciwko Dyrektorowi Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji w Warszawie

o wysokość emerytury policyjnej,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń

Społecznych w dniu 20 września 2023 r.,

skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie

z dnia 23 stycznia 2023 r., sygn. akt III AUa 1652/21,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od pozwanego na rzecz odwołującego się 240 (dwieście czterdzieści) zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w Warszawie, wyrokiem z dnia 23 stycznia 2023 r., zmienił wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 30 sierpnia 2021 r. oraz poprzedzającą go decyzję Dyrektora Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji w Warszawie z dnia 23 sierpnia 2017 r. i ustalił K. G., od dnia 1 października 2017 r., wysokość emerytury na 71,93 % podstawy wymiaru, przyjmując 0% jej podstawy za każdy rok służby od 16 września 1982 r. do 31 lipca 1990 r.; w pozostałej części oddalił apelację organu rentowego.

Z uzupełnionego postępowania dowodowego Sąd Apelacyjny wywiódł wniosek, że ubezpieczony pełnił służbę na rzecz totalitarnego państwa (lata 1982-1990), o której mowa w art. 13b ust. 1 pkt 5 podpunkt c, tiret szósty ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Straży Marszałkowskiej, Służby Ochrony Państwa, Państwowej Straży Pożarnej, Służby Celno-Skarbowej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (jednolity tekst: Dz.U. z 2022 r., poz. 1626, dalej jako ustawa zaopatrzeniowa). Dlatego weryfikacja wysokości świadczenia w odniesieniu do wspomnianego okresu jest konieczna, co uszło uwadze Sądu pierwszej instancji. Z tego względu pominięcie okresu służby na rzecz totalitarnego państwa prowadzi do wniosku, że podstawa wymiaru świadczenia powinna wynosić 71,93%. Natomiast ubezpieczony po 1990 r. pełnił służbę w Urzędzie Ochrony Państwa i Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego do 2017 r.

Sąd odwoławczy dokonał również wykładni art. 15c ust. 3 ustawy zaopatrzeniowej, przyjmując, że obniżenie w każdym wypadku wysokości emerytury funkcjonariusza do wysokości przeciętnej emerytury wypłacanej przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych, zwłaszcza gdy służba na rzecz totalitarnego państwa była krótsza względem pozostałych lat jej pełnienia, nie jest prawidłowe. Wykładnia językowa tego przepisu kłóci się z celem ustawy oraz pozostaje w opozycji do art. 64 Konstytucji (naruszenie prawa słuszenie nabytego) oraz art. 32 ust. 1 Konstytucji.

Wyrok Sądu Apelacyjnego zaskarżył w części (co do pkt 2 i 3) skargą kasacyjną pełnomocnik organu emerytalnego. We wniosku o przyjęcie jej do rozpoznania wskazał, że jest ona oczywiście uzasadniona, bowiem Sąd odwoławczy nie zastosował art. 15c ustawy zaopatrzeniowej, co jest widoczne *prima facie* i zauważalne na poziomie elementarnym.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną ubezpieczony wniósł o wydanie postanowienia odmawiającego przyjęcia jej do rozpoznania i orzeczenie o kosztach postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Powoływanie się na „oczywistą zasadność” skargi kasacyjnej wymaga od skarżącego wykazania kwalifikowanego naruszenia prawa, a więc zastosowania przepisu błędnie interpretowanego, co spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia, dotkniętego brakami widocznymi *prima facie*, bez potrzeby dokonywania głębszej analizy prawnej (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 10 stycznia 2003 r., V CZ 187/02, OSNC 2004 nr 3, poz. 49; z dnia 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107; z dnia 19 grudnia 2020 r., IV CSK 451/20, LEX nr 3148198 oraz z dnia 5 lipca 2021 r., III CSK 209/20, LEX nr 3230216).

Tymczasem skarżący nie przedstawił argumentów pozwalających stwierdzić kwalifikowane naruszenie prawa. Po pierwsze, argumentacja, że Sąd odwoławczy nie zastosował powszechnie obowiązujących przepisów prawa jest obarczona wadą, gdyż pomija (i to w całości) szeroko rozwinięty w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku wątek odnoszący się do prokonstytucyjnej wykładni przepisów prawa oraz standardów, jakie wynikają z orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka na tle art. 1 Protokołu 1 Konwencji w odniesieniu do renty rodzinnej. W tym względzie należy mieć na uwadze aspekt proporcjonalności przy wstrzymaniu albo ograniczeniu wysokości prawa, zwłaszcza że odwołujący się legitymował się także okresami służby w jednostkach niewymienionych w art. 13b ustawy zaopatrzeniowej, a tym samym zastosowanie do niego mechanizmu redukcyjnego nie zmierzałoby w stronę pozbawienia prawa niesłusznie nabytego.

Zatem skarżący chcąc wykazać podstawę z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., jest zobligowany do zanegowania pełnego wyводу Sądu Apelacyjnego, bo dopiero wówczas widoczne staje się (może stać się) oczywiste naruszenie prawa, a nie tylko jego fragmentu, części, która *per saldo* nie odpowiada dokonanej w sprawie indywidualnej wykładni prawa.

Oczywiście sądy i inne organy stosowania prawa nie mają kompetencji do orzekania o niekonstytucyjności przepisu ustawy i odmowy jego stosowania (por. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 31 stycznia 2001 r., P 4/99, OTK 2001 nr 1, poz. 5; wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 30 października 2002 r.,

V CKN 1456/00, LEX nr 57237; z dnia 16 kwietnia 2004 r., I CK 291/03, OSNC 2005 nr 4, poz. 71; Rzeczpospolita 2005 nr 5, s. 4, z głosą K. Grzesiowskiego; Gdańskie Studia Prawnicze-Przegląd Orzecznictwa 2005 nr 4, poz. 22, z głosą M. Jasińskiego; z dnia 24 listopada 2015 r., II CSK 517/14, LEX nr 1940564). Niemniej orzekanie o zgodności ustaw z Konstytucją (art. 188 pkt 1 ustawy zasadniczej), co niewątpliwie należy do wyłącznej kompetencji Trybunału Konstytucyjnego, nie jest tożsame z oceną konstytucyjności przepisu mającego zastosowanie w konkretnej sprawie rozstrzyganej przez sąd. Sąd jest obowiązany do oceny konstytucyjności przepisu ustawy w ramach ustalania, który przepis obowiązującego prawa będzie zastosowany do rozstrzygnięcia danego stanu faktycznego w indywidualnej sprawie (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 sierpnia 2017 r., I UK 325/16, LEX nr 2389585). Przeto odmowa zastosowania przepisu ustawy uznanego przez sąd za sprzeczny z Konstytucją nie narusza kompetencji Trybunału Konstytucyjnego i nie ma bezpośredniego związku z tymi kompetencjami. Uznanie, że sądy powszechne nie są uprawnione do badania zgodności ustaw z Konstytucją, a w konsekwencji do zajmowania stanowiska w kwestii ich zgodności, jak też niezgodności z ustawą zasadniczą, jest wyraźnie sprzeczne z art. 8 ust. 2 Konstytucji (por. też uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 4 lipca 2001 r., III ZP 12/01, OSNAPiUS 2002 nr 2, poz. 34). Podobny mechanizm korygujący może mieć miejsce (i w sprawie miał) na tle prokonwencyjnej i protraktatowej wykładni prawa, to znaczy ich współstosowania z przepisami ustawy zaopatrzeniowej.

W judykaturze akcentuje się (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 25 sierpnia 2021 r., III USK 536/21, niepubl. i powołane tam orzecznictwo), że jeżeli jest to niezbędne do rozpatrzenia sprawy (art. 45 ust. 1 Konstytucji) sąd może odmówić zastosowania przepisów ustawy niezgodnych z Konstytucją, gdy przedstawił Trybunałowi Konstytucyjnemu pytanie prawne co do zgodności tych przepisów z Konstytucją (art. 193 Konstytucji), a Trybunał Konstytucyjny nie udzielił na nie odpowiedzi. W tym przypadku nie chodzi więc o przeprowadzanie przez Sąd Najwyższy – „w zastępstwie” Trybunału Konstytucyjnego - oceny konstytucyjności przepisów ustawowych, lecz o „odmowę zastosowania” przepisów, które są niezgodne (zwłaszcza w sposób oczywisty) z przepisami (wzorcami) Konstytucji.

Sumując, Sąd Najwyższy nie podziela argumentacji o oczywistej zasadności skargi kasacyjnej organu rentowego (niezależnie od poczynionych w sprawie ustaleń), bowiem ogólna ocena zaskarżonego wyroku wyklucza stwierdzenia, że przy jego wydawaniu doszło do elementarnych naruszeń prawa.

Z podanych względów Sąd Najwyższy w oparciu o art. 398⁹ § 2 k.p.c. orzekł jak w sentencji. O kosztach orzeczono w myśl art. 98 § 1 w związku z art. 398²¹ k.p.c.

(AGM)

[ms]